

BEST, Nieuwstraat 9 t/m 21

Algemene gegevens

Gemeente	:	Best
Plaats + Postcode	:	Best,
Straat + Huisnummer	:	Nieuwstraat 9 t/m 21
Naam	:	
Kadastrale aanduiding	:	BEST H 6712, H 6713, H 2610, H 2611, H 2612, H 1472, H 1471
Eigenaar	:	7 particuliere eigenaren
Oorspronkelijke functie	:	woningen
Huidige functie	:	Bewoond, deels met bedrijf aan huis.
Bouwjaar	:	1932
Bouwstijl	:	Traditionalisme, met Amsterdamse-school-invloeden
Architect	:	Ir. S.L.A. Orie, architect te Vught
Beschreven door	:	Ir. J.P.A. Ahsmann
Datum beschrijving	:	12-12-2016
Datum foto's	:	30-11-2016
Literatuur/bronnen	:	1. archief gemeente Best, RHCE2. Website www.topotijdreis.nl3. Mondelinge informatie heemkundekring Dye van Best4. Thuis in Best, uitgegeven door de Stichting Geschiedenis van Best
Procedure	:	stap datum Opgenomen in M.I.P. 1986 Geïventariseerd door: Monumentencommissie Best/ W. Kreike Voorgedragen voor plaatsing 30 januari 2017 Aangewezen als

Situering

Aan de noordzijde van de Nieuwstraat, net ten westen van de oude kern van Best gesitueerd. In de negentiende eeuw heette deze straat nog Molenweg, en was deel van de doorgaande route tussen Uden en Tilburg. Links op de hoek (nr. 7) worden de woningen geflankeerd door de statige villa Zonnehoeke uit 1936, en om de hoek staan drie woonhuizen uit dezelfde periode (Oranjestraat 2-6). Aan de rechterkant (nr. 23 en 25) staat het dubbele woonhuis met de voormalige klompenvakschool uit de jaren dertig van de twintigste eeuw, dat op 06-11-2012 werd aangewezen als gemeentelijk monument.

Aan de overzijde (nr. 32) het voormalige postkantoor uit dezelfde bouwtijd (1920-1930).

Beschrijving

Typering en hoofdvorm

De zeven panden vormen een aaneengesloten straatwandblok. De hoofdropzet is spiegelsymmetrisch: het middelste pand heeft een schilddak met nok evenwijdig aan de weg, de drie panden aan weerszijden hebben een zadeldak haaks op de weg. De daken zijn afgedekt met blauw-gesmoorde pannen.

De panden zijn oorspronkelijk alle als woning te zijn gebouwd. De goten van het middelste pand liggen op tweede-verdiepingsvloerhoogte. De goten van de 6 dwarskappen van de overige woningen liggen iets lager. Aanvankelijk had het middelste pand ook een lagere goot, maar in een wijziging op de vergunning in 1931 is die goot omhoog gehaald.

De panden zijn allemaal in de loop der tijd (verder) uitgebouwd naar achteren. De meest rechtse woning (21) staat zijdelings op de erfgrans, links van de meest linkse woning (9) ligt een smal gangpad voor de ontsluiting van de achtertuinen.

Ontstaansgeschiedenis

De panden zijn gebouwd in opdracht van mevrouw de Wert-Strijbosch, weduwe van Adrianus de Wert, directeur van de boterfabriek de "Beste Boter" en de steenfabriek "de Leeuwerik". Zij woonde in het pand "Zonnehoeke" op de hoek van de straat op nummer 7. De 7 woningen zijn rond 1932 gebouwd, voor een begrotingsom van 21.000,- gulden. Het verhaal doet de ronde dat voor de woningen afgekeurde stenen werden gebruikt uit steenfabriek "De Leeuwerik" en dat de muren daardoor keihard zijn.

Het middelste pand is een tijdlang als tabakswinkel in gebruik geweest, zoals te zien is op een historische ansichtkaart. Dit verklaart ook de later gewijzigde opzet van de gevel van deze woning.

De woningen zijn waarschijnlijk als huurwoningen gebouwd. Het verhaal gaat dat de bewoners van de woningen aan de Oranjestraat en de Nieuwstraat maandelijks "op rapport" moesten komen bij mevrouw de Wert-Strijbosch. Maar het waren zeker geen woningen voor de onderklasse: tijdens de oorlogsjaren woonde burgemeester L. Groffen op nr. 11, op nr. 13 woonde rijkspolitieagent Loermans en op nr. 19 en 21 hebben onderwijzers gewoond.

Gevels

De voorgevels van de 6 smalle woningen bevatten een in drieën gedeeld woonkamerraam en een voordeur op de begane grond, en twee dubbele stolpramen op de verdieping. De elementen op de begane grond zijn voorzien van een bovenlicht met glas-in-lood. De ramen op de verdieping zijn met elkaar verbonden door een verticaal sierelement in het metselwerk, dat wordt gedragen door een natuurstenen console. Deze console vormt een geheel met de bloembakken onder de verdiepingsramen, die ondersteund zijn door houten consoles. In de nok is de gevel met een siermetselwerk driehoek verbijzonderd. De brede woning wijkt qua indeling af, en bevat naast een in drieën gedeeld raam een voordeur met bovenlicht, een smal raam zonder bovenlicht en een poort. Deze poort sluit oorspronkelijk een onderdoorgang af. Op de verdieping heeft deze woning een drievlaks raam in het midden en twee enkelvlaks ramen aan weerszijden. Ook deze zijn oorspronkelijk voorzien van bloembakken op houten consoles.

De zijgevels aan beide zijden zijn blind.

De achtergevels zijn in de loop der tijd door aanbouwen sterk gewijzigd, maar lijken in hoofdopzet sterk op de voorgevels. Alle smalle woningen hadden van oorsprong een deur op de verdieping die via een kort trapje uitgaaf op het plat dak van de tuinberging. Deze zijn overal verdwenen.

Het metselwerk is uitgevoerd in Vlaams verband en voorzien van snijvoegen.

Per pand:

Nr. 9 bloembakken in voorgevel vernieuwd. Een driehoekig ornament op de bloembak is mogelijk niet origineel, maar wel passend bij de architectuur.

Nr. 11 heeft een afwijkende niet-oorspronkelijke windveer onder de dakrand. bloembakken in voorgevel vernieuwd. Een driehoekig ornament op de bloembak is mogelijk niet origineel, maar wel passend bij de architectuur.

Nr. 13 de kenmerkende bloembakken in de voorgevel zijn verdwenen.

Nr. 15 kozijn met isolatieglas en driedeling, maar zonder raamhout en bovenlichten, heeft de winkelpui vervangen. Oorspronkelijk was dit kozijn identiek aan de overige kozijnen in het blok. Eronder metselwerk in koppen/tegelverband, aangebracht in de periode van de winkel. Rechts hiervan een recent kozijn met een vernieuwde borstwering in het gat van de voormalige winkeldeur. Originele voordeur is vervangen door een exemplaar zonder glazen ruitjes.

Nr. 17 de bloembakken zijn vervangen, met onjuiste maatvoering en materiaal. Originele voordeur is vervangen door een exemplaar zonder glazen ruitjes.

Nr. 19 geen bijzonderheden.

Nr. 21 geen bijzonderheden.

Interieur

De smalle woningen hadden een indeling met kamers en-suite en een keuken op de begane grond, en 4 slaapkamers op de verdieping. Ze waren niet voorzien van een badkamer. De brede woning had dezelfde indeling, maar kende een extra beuk waarin de onderdoorgang en op de verdieping nog twee kamers. In een aantal woningen zijn de oorspronkelijke paneeldeuren en de trapbalustrade nog bewaard gebleven.

Tuinen en bijgebouwen

De woningen staan pal aan de straat, en hebben een bescheiden achtertuin. Deze is ontsloten met een achterpad dat vanaf de Nieuwstraat bereikbaar is. In de tuinen zijn de panden in de loop der jaren met platte eenlaagse aanbouwen uitgebreid. Het middelste pand (15) heeft van oorsprong een ondiepe tweelaagse plat-afgedekte uitbouw aan de achterkant. Bij sommige panden staat een niet-oorspronkelijke tuinberging.

Waardenstelling

De situering, massavorm, contouren en verhoudingen en de bouwstijl van de woningen zijn van stedenbouwkundig, architectuurhistorisch en sociaalhistorisch belang, vanwege:

1. Situationele en ensemblewaarde

bijzondere, beeldbepalende betekenis van het object voor het aanzien van zijn omgeving;

De waarde van de woningen ligt in eerste instantie in de ensemblewaarde. Het blok heeft door de spiegelsymmetrische opzet en sterke ritmiek van de dwarskappen een karakteristiek en herkenbaar beeld. De herhaling van ornamentiek, die grotendeels bewaard is gebleven, draagt aan dit beeld bij. Het blok is samen met de woning op de hoek (Zonnehoeek), de woningen 2 t/m 6 aan de Oranjestraat, de rechterbelending (klompenvakschool) en het pand aan de overzijde (voormalig postkantoor) een herkenbaar en kenmerkend vooroorlogs ensemble.

2. Architectuur- en kunsthistorische waarde

De architectuur is kenmerkend voor de jaren 20 en 30 van de twintigste eeuw. Door de tijdsgebonden ornamentiek heeft het blok architectuurhistorische waarde.

3. Cultuurhistorische waarde

Belang van het object/complex wegens bijzondere herinneringswaarde.

Vanwege de verbondenheid van het blok met de naam van een belangrijke fabrikantenfamilie (de Wert) uit Best heeft het blok ook sociaaleconomische waarde.

4. Gaafheid en herkenbaarheid

Belang van het object/complex wegens de architectonische gaafheid en herkenbaarheid van het exterieur.

De gaafheid van de gevels (slechts bij de middelste woning zijn in de loop der tijd wijzigingen doorgevoerd) draagt bij aan een sterk en herkenbaar karakter verbonden met een specifieke bouwperiode (het interbellum).

BAG-kaart uitsnede

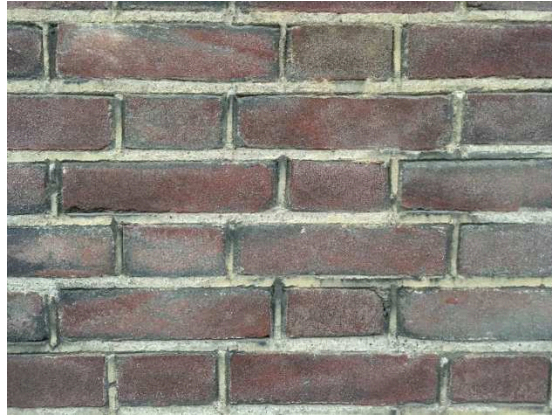
Straatbeeld woningen

Archiefphoto's woningen

*Vlaams verband met
snijvoeg*

*Metselwerkornamentiek
met geïntegreerde
bloembakken*

*Metselwerkornamentiek
middenwoning*

*plint middenwoning in
tegelverband*

*Achtergevels gezien
vanaf achterpad*

*Enkele interieurfoto's,
nr. 11*

